

lokalhistorie

De som vokste opp

I tidligere tider hadde hver bydel i Sandefjord og hver liten grend i Sandar sin egen identitet. Oppvekst og opplevelser var gjerne knyttet til bydelen og grenda.

Bjørn Hoelseth

Det var der man stort sett oppholdt seg. Mobiliteten i yngre år var ikke så høy som nå.

Det kom kanskje av at klassesamfunnet fordelte befolkningen på en annen måte geografisk. De mer velstående hadde gjerne store leiligheter i sentrum, eller de bodde i villaer i Hjertnespromenaden, langs Hystadveien, i Orelund og i Åsen. Men også i sentrum var det noe tilnærmet fattigstrøk. Og Bjerggata, Grønli, Breili og Framnes hørte neppe til det øverste sjikt i pyramiden. I dag er det mye mindre sammenheng mellom inntekt, sosial status og bostedsadresse.

Nybyen var en sak for seg, og langt fra noe rikmannsstrøk. Her bodde håndverkere, hvalfangere, sjøfolk og «vanlige» lønsmottagere av alle slag. Og et rikt uvalg av originaler. Kloss ved rant fortsatt Ruklabekken åpen. Tælaverket med gåsedammen åpen. Tælbekken var intakt som barndommens grønne dal. Her var husmannsplassen Øvre Myra – og åpne løkker der løkkefotballen blomstret i store deler av året.

Gode barndomsminner

De to Nybyen-guttane Øivind Hansen og Yngvar Melsom har satt seg ned og skrevet korte opplysninger om oppveksten i Nybyen, nærmest i stikkords form. De møtes også av og til for å gjenkalle barndoms- og ungdomstiden.

På trappa til «Dronninga» (krysset Rosenvolds gate/Schrøeters gate) i 1946. Bak fra venstre Kjell Konrad Johannesen, Ragnar Kalleberg, Per Ingebretsen. I midten Rolf Nilsen (Kirkevold), Bjørn Jørgensen, Charles Hem. Foran Baard Steinar Hansen, Vidar Kjær, Sverre Skalberg. FOTO: PRIVAT

De to av årgang 1933 vil gjerne dele minnene med andre. Så mye har de å fortelle at det kan bli både en og to artikler her på de «historiske sidene». Mest beretter de om positive opplevelser, men de har sikkert vært vitne til mange negative også.

Man får inntrykk av trangboddheten i datidens Nybyen på 30- og 40-tallet.

- Jeg vokste opp i Landstads gate 2, en leiegård i krysset Rosenvolds gate og Landstads gate, forteller Øivind Hansen.

- Det bodde fire familier i framhuset og to i uthuset. Der var det også skjul og to utedøer. Det var mange barnefamilier i strøket og alltid liv i gårdene!

- Jeg bodde i Flors gate 9, en tre etasjers leiegård med hele seks familier med barn, forteller Yngvar Melsom.

- I uthuset var det dessuten en utedo med to «rom» med til sammen tre seter. Tvers over gata lå en gård vi kalte «Parafingården», der bodde det forresten tyske

soldater under krigen, legger han til.

Fotball, spikka båter, fri lek

- Vi hadde aldri noen fritidsproblemer. Det var mye å finne på rundt husene, som lå tett. Ruklabekken gikk jo åpen borti Tælaverket. Johansen Tomta drev produksjon av takstein der og hadde griehus. Sønnen Leif kjørte rundt i byen med hest og kjerre og hentet matavfall, «skyller». Vi guttunger var heldig noen ganger og fikk sitte på, sier Hansen.

- Tælaverket lå der hvor sykehus-tomta og Sandefjordsveien går nå. På vinterstid sto vi på skøyter der borte, på «Gåsedammen», og om sommeren «seilte» vi med spikka båter i Ruklabekken. Etter hvert som vi ble større, var vi rundt oppe i Bugårdsdammen hvor vi lærte å svømme helt på egen hånd. Der gikk vi også på skøyter om vinteren, forteller Melsom.

På søndager gikk de to på søndags-

skolen i Sandefjord kirke hvor Trygve Moe var en fin lærer, og de fortsatte med besøk på Knattholmen som KFUM-medlemmer.

Tempobanen ved jernbanelinja var et viktig samlingspunkt for barna i Nybyen. Fotballaget Tempo var respektert,

FOR OG NÅ

Nybyen

(Del 1)

Tempo «babyklubb» i 1946: Bakerst fra venstre Helge Lindgren, Reidar Pedersen (Falck), Thore Pedersen, Thore Martin Westegård, Roar Ekeberg. I midten Kåre Nilsen (Kirkevold), Ragnar Westegård, Rolf Johannesen. Foran Rolf Nilsen, Ove Sørbye og Yngvar Sten Melsom.

FOTO: PRIVAT

med mange hardhauser og dyktige spillere. Kanskje er det en tilfeldighet, men det var særlig mange av de eldre medlemmene her som under

krigen kom inn i de norske styrkene i Storbritannia, flere som commandosoldater. (Fortsettes senere)

Landstads Plass

Lørdag 23. november 1946 inntraff en mindre kollisjon ved Landstadmonumentet mellom bil og hestekjøretøy.

Heldigvis med bare ubetydelige skrammer, men hesten ble nok litt skremt. Avisen forteller at det var Albert Andersen Strand som var på tur til byen med hesten sin. Kanskje var Andersen i byen med ved, for avisen melder at Vedkontoret nå har åpnet for vinteren.

Noen tid før dette uhellet hendte, var en bondegutt fra Fevang ute for noe tilsvarende på

samme sted. Ved togundergangen ble hesten skremt av toget, fikk en voldsom fart på seg, og kjørte inn i kanten slik at skjækene knakk. Kusk og vogn ble deretter stående igjen, mens hest og øvrige fliser forsvant nedover mot monumentet. Biltettheten den gang var liten så det endte bra.

I 1946 var det hele 220 000 hester i Norge, og bare på det bynære gårdsbruket til Einar Klavenes i Bugården var det 10 arbeidshester på stallet. Dagens bilde viser et hestefritt åsted utenfor Sandar Kirke.

Tekst: Harald Fevang
Foto før: Politiets arkiv
Foto nå: Bjørn Marum Olsen

Saker og ting som
setter minnene i sving

Gyngestolen

Gyngestoler har en lang historie, men den klassiske, «amerikanske» typen er sjelden å se. Som regel finnes de som arvestykker fra beste- eller oldeforeldre. På antikvitets- og bruktmarkedene dukker de også opp. Denne varianten har fulgt familien i hvert fall i fire generasjoner og vil nok overleve enda noen slektledd. Akkurat dette eksemplaret er nyomtrukket og malt sort. Opprinnelig var den brunlig, enten av beis kombinert med lakk, eller mange lag lakk. Siden meiene er satt på en ekstra underlags-skinne med kraftige fjærer, er denne typen svært barnevennlig – det skal mye til før den tipper!

Tekst og foto: Bjørn Hoelseth

MT «Noravind»

Denne motortankeren ble bygget ved AB Götaverken i Göteborg i 1930 under navnet «Nordanvik» for Norrkøpings Rederi AB, Norrkøping. Solgt til Skips-A/S Noravind (Anders Jahre), Sandefjord i desember 1934 og fikk navnet «Noravind». Tankeren hadde to motorer til fremdrift, bygget av Götaverken på lisens fra Burmeister & Wain som man fikk i 1915. Motorene til «Noravind» var av typen 4-takt, enkeltvirkende på 2.925 hk hver seg. Fartøyet var på 4.864 tdw og gjorde en fart på rundt 11 knop. Under krigen gikk hun i Norrships tjeneste for det meste mellom oljehavnene i Persiske Gulf og det fjerne østen og Australia. Ankom Norge for første gang, med kurs for Trondheim via Stavanger i juli 1945. Hun foretok en reise langs kysten helt opp til Ramfjordnes og Harstad før hun snudde sydover igjen og ankom Sandefjord 10/08-1945 hvor hun gikk i dokk på Framnæs. «Noravind» ble solgt til Fratelli d'Amico, Roma i april 1951 uten navneskifte. I 1957 ble hun overført til Soc di Nav per Azioni (Fratelli d'Amico, Roma), Palermo og omdøpt «Normanna». I juni 1962 ender hun opp i Trieste for hugging.

Tekst: Ragnar Iversen
Foto: Privat samling

MINNER
FRÅ NÆR
FORTID

SANDEFJORD
LOKALHISTORISKE SENTER
på Pukkestad gård

Har du bidrag til denne siden?

Levér det i avisresepsjonen mrk. Lokalhistorisk senter. Bilder merkes med hvem, hva, hvor, når og helst med en liten beskrivelse. Husk navn og adr. på utåner. Har du elektronisk stoff, send det til: lokalhistorie@sb.no

Sandefjord Lokalhistoriske senters info-gruppe: består av redigerer Harald Fevang og medarbeiderne, Otto Ågesen, Ragnar Iversen, Bjørn Hoelseth, Dag Ingemar Børresen, Sven Erik Lund, Gro Midttun og Bjørn Marum Olsen. Kontaktperson: Sven Erik Lund, tlf. 928 27 154 – sv-er-lu@online.no